

Andlig radikalitet

Många finns som med längtan ber, och har bett, om väckelse. Och evangeliet förmår verkligen att väcka, skaka om och ge människor nya prioriteringar. När ett sådant uppvaknande sker blir den sunnda teologin av stor betydelse, menar Anders Ek, ungdomssekreterare i ELU.

Studerar man kyrkans historia så ser man ett mönster av andliga väckelser, som kommer och går. Ett samfund, en församling, en mindre kristen gemenskap eller en enskild kristen kan plötsligt drabbas av något nytt och okänt, en ny andlig längtan och ny radikalitet. Den helige Ande blåser in gudomligt liv i sin kyrka och det som upplevdes som stelt och dött blir plötsligt levande eller verkligt. Det föds en brinnande iver efter bön, gemenskap, samhällsengagemang, fasta, bibelläsning och martyrskap. På olika platser och i olika tider tar det andliga uppvaknandet och den nyvunna radikaliteten sig olika uttryck, men det finns alltid en likartad längtan efter mer av Gud. Vi känner igen det från Psalm 27, där David ber: ”Ett har jag begärt av HERREN, det längtar jag efter: Att få bo i HERRENS hus i alla mitt livs dagar ... ditt ansikte, HERRE, söker jag, dölj inte ditt ansikte för mig.” Det skedde i öknen utanför Alexandria på 300-talet

såväl som i Pennsylvania på 1600-talet. Vi ser samma andliga törst hos rysk-ortodoxa pilgrimer som hos holländska anabaptister, samma ihärdiga bön på Azusa street som i Herrnhut.

I sådana stunder, när Anden faller, kan allt ställas på sin spets för en kristen människa. Insikten om att allt som hon bekänt faktiskt är på riktigt kan drabba henne så starkt att hon omprövar hela sitt liv och sina prioriteringar. Uppvaknandet leder till radikalitet.

I grunden är andlig radikalitet något gott. Ordet har visserligen förhållandevis negativa konnotationer. I dag är begreppet radikalisering laddat. Det bästa vore kanske om det inte fanns några radikaler utan enbart trötta pragmatiker? Jag tror inte att radikalitet i sig självt är ett problem; problemet är vilka idéer man omfattar när man blir radikal. (Radikal kommer av *radix* (lat.), som betyder rot. Att vara radikal betyder att söka sig mot rötterna, att gå till botten med något.)

Jesus själv måste rimligen beskrivas som radikal. Han var radikal i förhållande till sin samtid, han kompromissade inte med sanningen. Han kallade till omvändelse och

I grunden är andlig radikalitet något gott.

Redan nu är ondskan övervunnen men ännu är den inte borttagen.

till ett helt förvandlat liv. Kyrkan behöver sina radikaler, nu såväl som förr.

I stunder då Anden kallar en människa är det helt avgörande vad hon har för teologi med sig och omkring sig. Andlig radikalitet tillsammans med förenklad eller naiv teologi är en farlig kombination. Jag har sett t-shirts, som (förmodligen med en viss grad av ironi) hävdar att "Dålig liturgi dödar". Orden är aningen överdrivna men rymmer ändå en viktig sanning. Läran, både i dess strikta mening – det som sägs i undervisning och predikan, och i vidare mening – det som man lär sig av den andliga praktik man befinner sig i, är helt avgörande för en människa som befinner sig i ett andligt uppvaknande. Har man fått med sig dåliga idéer om Gud, människan, Bibeln och kyrkan kan det andliga uppvaknandet i förlängningen leda människan bort från Gud i stället för närmare Gud. Ett sammanhang eller en grupp, som klipper banden med resten av kyrkan för att de nu tycker sig ha funnit en mera äkta andlighet är i förlängningen dömd till en tillvaro i sekterism och slutenhet. En människa som inte bottenar i evangeliets budskap kan med det andliga uppvaknandet formas till att bli mer kärlekslös och dömande. Framför allt kan en teologi som obefogat har höga förväntningar på Guds ingripande i den här världen kombinerade med ett andligt uppvaknande i längden leda till utbrändhet och enorm besvikelse på Gud.

KARISMATIK

I mitt arbete som ungdomssekreterare i ELU ser jag ett mönster av att det bland ungdomar med en längtan efter att få upptäcka mer av Gud förekommer en öppenhet

för och längtan efter karismatik. Det andliga uppvaknandet leder till ett allvar och en radikalitet som tar sig uttryck på flera sätt. Man söker sanningen i Bibeln och vill leva efter den, man söker Guds ansikte i bön och lovsång och man prioriterar den kristna gemenskapen.

Allt detta är ur mitt perspektiv något gott. Ofta börjar man också söka Andens nådegåvor. Faran med karismatiken är inte karismatiken i sig utan den teologi som ofta följer med den. Många gånger är teologin alldeles för människocentrerad. Man tappar bort fullheten i Gud, den tredje trosartikelns ställs mot den första och andra. Så tappas skapelseperspektivet bort. Att vi är begränsade som människor och därför behöver sömn och vila, ställs mot att Anden kan ge ny kraft. Att Anden helgar och förvandlar oss ställs mot rättfärdiggörelsen av tro. Risken med sådan teologi är att den blir allt för krävande och tung, att den inte bär i längden. Man kan alltid göra mer för Guds rike och det man gör kan man alltid göra bättre. Att vila i nåden blir ett svaghetstecken eftersom nåden primärt förstås som en kraft till förvandling. Förutom att teologin blir kravfylld och tung blir den också ytlig och sekulariserad. Enbart det andliga har med Gud att göra, det som är kroppsligt, vardagligt och materiellt saknar verklig betydelse i det kristna livet, Gud förstås mindre som Skapare och alla goda gåvors givare och mer som den jag möter enbart i bönen och sången.

Jag upplever också att karismatisk teologi allt för ofta ger en sned bild av vad som är ett normalt liv för en kristen. Bibeln lär oss att vi befinner oss mellan Guds två stora ingrepp mot ondskan i världen. Bakom oss

har vi Jesu seger på korset, där synden, döden och djävulen är övervunna en gång för alla. Framför oss har vi domen, där ondskan med alla dess konsekvenser skall tas bort. Därför kan vi tala, på område efter område, om ett redan nu men ännu inte. Redan nu är ondskan övervunnen men ännu är den inte borttagen. Därför kan vi redan nu ha gemenskap med Gud men vi ser honom ännu inte. Därför kan människor redan nu bli helade från sjukdom men ännu är det normala för denna världen förgänglighet och sjukdom. Och så vidare.

Karismatisk teologi tenderar att lägga fokus på "redan nu" och missa "ännu inte". Därför blir lidandet obegripligt och tolkas som en svaghet hos den kristne. Hårdrar man det så förväntas man som kristen alltid må bra och livet förväntas alltid vara lätt. Detta blir närmast outhärdligt för den som har motsatt upplevelse.

Till detta kommer att karismatisk teologi ofta har dualistiska drag. Tillvaron beskrivs i grunden som en kamp mellan Gud och djävulen, mellan de goda och de onda andemakterna. Med en sådan världsbild följer det att allt som uppfattas som ont kommer från djävulen och allt gott kommer från Gud. Med ett sådant perspektiv missar man att Gud många gånger arbetar med oss genom att vi får lida. Framgång och glädje ses som ett tecken på Guds välsignelse, motsatsen ses som att Gud har släppt taget om en. I själva verket tror jag att det förhåller sig så att Gud kan välsigna oss med både det som vi uppfattar som gott och det som vi uppfattar som ont. Prövning och kamp leder till att vi växer som människor och som kristna. Kyrkans största gudsmän och kvinnor är knappast de som har lidit minst,

snarare förhåller det sig tvärtom. Om vi ser att både tider av mörker och tider av ljus kan komma från Gud så kan alla livets förhållanden föra oss närmare Herren. Vi får tacka Gud för allt det goda och låta lidande leda till ödmjukhet, nya perspektiv och en förtröstan på honom.

Hur ska vi då se på andlig radikalitet? Även om det får ses som en fullständig självklarhet, tål det att påpekas att det svenska väckelsefolkets engagemang kom ur ett andligt uppvaknande och att hela vår rörelse har burits av andliga radikaler. Dessa människor var och är beredda att be nätter igenom, söka Herrens ansikte och försaka tryggheten i hemlandet för att resa ut som missionärer. Samma andliga radikalitet behövs, nu som då. Mina farhågor handlar inte om att unga människor blir radikala och karismatiska utan om att de börjar tro på dålig teologi.

BETHEL

Av den anledningen finns orsak att vara extra uppmärksam just nu. Många skulle nog bli förvånade över att höra att Sveriges största bibelskola ligger i Redding i Kalifornien och heter Bethel School of Supernatural Ministry. Men faktum är att den varje år har fler svenska elever än någon bibelskola i Sverige eller någon annanstans. Alla de tveksamma tendenser som kan finnas i karismatisk teologi finns definitivt i teologin på Bethel. Man betonar särskilt att vi inte väntar på någonting, att allt är färdigt och klart i och med Jesu seger på korset. För ett otränat öra och för den som inte känner till eller bryr sig om den kristna kyrkans historiska synsätt kan det verka som en sund, biblisk kristendom.

Mina farhågor handlar inte om att unga människor blir radikala och karismatiska utan om att de börjar tro på dålig teologi.

Tyvär är läran radikalt annorlunda än den klassiskt kristna. Eftersom tonvikten ligger på att allt är färdigt och att himlen redan har kommit med full kraft, lär man mer eller mindre uttalat att synd och sjukdom är onaturligt för en kristen. Det rör sig om klassisk trosförkunnelse fast nu även kring frågor om synd och rättfärdiggörelse. Tanken är att eftersom synden har övervunnits så kan varje kristen människa bli kvitt den, bara hon inser sin syndfria ställning inför Gud och tror på syndfrihet här och nu. En sådan reduktionistisk teologi ger enkla svar på komplexa frågor. Det går redan att se hur massor av unga människor entusiasmeras av denna lära, och risken är överhängande att det kommer att leda till stora sår i dessas liv och att mängder av unga radikala kristna i förlängningen lämnar sin tro. Frågan är inte om det kommer att hända utan när det kommer att hända.

Utöver detta förekommer det också teologi uppblandad med New Age på Bethel. I boken *The Physics of Heaven*, som delvis skrivits av kyrkans ledare och som säljs i kyrkans bokhandel, kan man läsa om hur Gud verkar i ljud, ljus, energier, vibrationer och i kvantfysiken. I ett kapitel berättas det om hur en ängel uppenbarar sig för en av författarna och visat en ritning till en bil som drivs av enbart vatten och ljus. En av kyrkans ledare har också vid ett antal tillfällen publicerat bilder på sig själv när hon ligger på kristna ledares gravar för att suga åt sig deras kraft.

Det är svårt att med säkerhet säga vad som utgör lockelsen med en kyrka, som på ett så tydligt sätt skiljer sig från klassisk kristen teologi. Kanske blir upplevelsen av att det sammanhang som man befinner sig i

har fastnat i gamla former och saknar verklig andlig glöd så stark, att vad som helst som uppfattas som levande och utmanande blir mer tilltalande. Desto större anledning har i sådana fall vi, som ledare och äldre, att ge utrymme för de unga radikala och hjälpa dem i deras vandring med Gud.

I luthersk teologi har man talat om nådens ordning för att beskriva en människas andliga uppvaknande och inre liv. I Sverige har fenomenet främst funnits beskrivet i gammalkyrkligheten men har genom bland andra Bo Giertz fått spridning till övrig kristenhet. Idén är att en kristen genomgår olika stadier i sin andliga utveckling, från kallelsen till upplysning genom lagen, upplysning genom evangelium, rättfärdiggörelse och helgelse. Radikalitet skulle enligt denna mall kunna höra den lagiska fasen till och i sådana fall stå i motsats till vilan i evangeliet. Problemet med ett sådant synsätt är att överlåtelse, andlig törst och ungdomligt engagemang blir ett hinder för själslivet och ett tecken på andlig omognad. Jag tror att det går att ha evangeliet som drivkraft och samtidigt vara radikal.

Min förhoppning är att andlig radikalitet och öppenhet för Andens tilltal och gåvor ska kunna kombineras med en sund evangelisk teologi, där fokus ligger på Guds nåd och inte på den kristnes prestationer. I sådana fall kan den goda inspirationen och kraften som kommer från Anden i tider av väckelse, inlemmas i vår rörelse och bli berikande.

Anders Ek

Ungdomssekreterare för ELU
(Evangelisk Luthersk Mission – Ungdom), Malmö